

Надійшла до редакції 15.09.2003 р.

УДК 342.722

*П.М. Любченко, канд. юрид. наук
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ – ОСНОВА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Громадянська активність є рушійною силою трансформаційних процесів в Україні. Проблема активізації участі громадян в управлінні суспільними справами приділяють увагу політичні діячі, ця тема є однією з ключових у науковій літературі, однак необхідно констатувати, що наявних зрушень на краще не маємо, більше того, інколи спостерігається навіть зворотний процес. Із цього приводу дуже точно висловився В.М. Литвин, який вказує, що нині склався дуже небезпечний різновид суспільного договору – взаємна імітація взаємної лояльності при її відсутності між людьми й державою [9, с. 3].

Питання безпосередньої демократії, політичної активності досліджували Ю.М. Тодика [17], М.І. Ставнійчук [8], О.Ф. Фризький [18], В.В. Речицький [15], але в їх роботах громадянська активність розглядалася частково, лише в тій мірі, настільки це було необхідно для аналізу інших проблем конституційного права. Метою цієї статті є дослідження громадянської активності як передумови становлення й розвитку місцевого самоврядування, формування й розвитку інститутів громадянського суспільства, формулювання висновків щодо шляхів підвищення ініціативи громадян, що має як теоретичне, так і практичне значення на сучасному етапі розвитку державності в Україні.

Конституція України визначила територіальні громади первинним суб'єктом місцевого самоврядування, саме за ними насамперед закріплено право вирішувати питання місцевого значення. Інакше кажучи, жителі сіл, селищ, міст мають певні юридичні можливості (в даному разі можливість самоврядування), необхідні для задоволення колективних та особистих інтересів і потреб.

Маючи свою ієрархію, потреби поділяються на групи: первинні (їжа, вода, тепло, безпека – їх людина задовольняє в першу чергу) і вторинні (причетність до подій, повага з боку оточення, самореалізація). Потреби формують у свідомості людини інтерес, який створює мотиви, при цьому вони зумовлюють певну її поведінку, спонукають її

виконувати відповідні дії з метою досягнення особистих цілей. Функцію важеля, який викликає дію мотивів, виконують стимули (матеріальні й нематеріальні блага, які можуть бути запропоновані людині як компенсація за її дії). Процес мотивації умовно можна поділити на п'ять стадій: а) виникнення потреби; б) пошук шляхів її усунення (задовольнити, підкорити волі, не помічати); в) визначення спрямованості діяльності; г) здійснення дій; д) отримання винагороди (матеріальної або моральної).

Участь у місцевому самоврядуванні можна віднести до потреб вторинного рівня. Чи є в населення необхідність активної участі в місцевому самоврядуванні? З позитивним твердженням мало хто погодиться. Значна частина громадян не знайома з положеннями Конституції і законів України, які по-новому врегулювали статус місцевого самоврядування, більшість продовжує сприймати органи місцевого самоврядування як складники системи органів державної влади. Традиційними є результати соціологічних досліджень, які фіксують дуже низькі показники довіри й підтримки інститутів влади. Загальна негативна спрямованість оцінок впливає і на ставлення до органів місцевого самоврядування. Відстороненість від влади має найвищий ступінь, а реальність впливу на процес розробки, прийняття й реалізації владних рішень оцінюється занадто вже низько.

Що ж у першу чергу впливає на ставлення громадян до місцевої влади? Чимало залежить від міського, селищного, сільського голів депутатів місцевих рад, їх уміння налагоджувати контакт, відкритості соціальної спрямованості дій органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Важливу роль відіграє оцінка населенням корумпованості місцевої влади, на ставленні позначається й інформація, що передається із вуст у вуста про відносини з пресою й політичними силами особливо опозиційними, про підконтрольні владі бізнес-структури тощо. Досить чутливо населення реагує й на зміну рівня безробіття, якість виконання своїх функцій органами правопорядку. Ключове поняття тут – співпричетність, а вона не може обмежуватися волевиявленням біля виборчих урн один раз на чотири роки [19].

Які мотиви здатні спонукати населення до активної участі в місцевому самоврядуванні? Мотивація, як сукупність сил, що спонукають людину до діяльності, базується на 2-х категоріях: *потреба* (відчуття фізіологічної або психологічної нестачі чого-небудь, об'єктивно необхідного для розвитку організму, особистості, соціальної групи, суспільства в цілому) і *винагорода* (це те, що людина вважає цінним для себе).

У якій же мірі населення розглядає місцеве самоврядування як інструмент (інститут), необхідний для задоволення інтересів і потреб, як групових так і особистих, і наскільки цінними вважають можливі результати? Заінтересованість населення в розвитку місцевого самоврядування знаходиться на дуже низькому рівні, тому що немає першого, основного складника процесу мотивації – потреби. Люди не відчувають нестачі через нерозвиненість цього громадянського інституту, вони не знайомі з його можливостями, а результат, який, на їх думку, може бути отриманий ними у цій сфері порівняно з зусиллями, їх абсолютно не задовольняє.

У наш час у деяких випадках правильніше вести мову не про громадянську активність, а про громадянську пасивність як прояв позиції. Приміром, 70% громадян стверджують, що вони ні за яких умов не хочуть і не будуть декларувати свої доходи [Див.: 5, с. 20]. Гальмування в Україні процесу розвитку місцевого самоврядування значною мірою визначається психологічним аспектом: неготовністю значної частини депутатів усіх рівнів, державних чиновників і пересічних громадян до сприйняття таких основних положень місцевого самоврядування, як його автономність, незалежність від державного втручання і самостійність у вирішенні всіх питань місцевого життя за наявності достатнього фінансування. Після десятиліть панування тоталітарного режиму населення України значною мірою втратило менталітет свідомого суб'єкта місцевого самоврядування. Для подолання такого психологічного бар'єру потрібне не тільки і не стільки нове законодавство, скільки широка систематична просвітницька робота й інформаційне забезпечення розвитку місцевого самоврядування, зменшення відстані між місцевою владою й місцевим населенням, тобто налагодження між ними постійного зворотного зв'язку.

Місьцеве самоврядування є реальним там, де його "підпирає знизу" громадська активність, коли в суспільстві сформовано попит на діяльність його органів і посадових осіб. Якщо такої підтримки немає, то органи місцевого самоврядування знаходяться в дуже складному становищі. З одного боку вони повинні виконувати свою основну функцію – діяти в інтересах територіальної громади, хоча пасивність населення свідчить про її незатребуваність і ускладнює виконання самої цієї функції, а з другого – існують тиск і заінтересованість у діяльності місцевої влади з боку держави та підприємницьких структур, які завжди займають активну позицію щодо всіх питань і цього ж вимагають від органів місцевого рівня. За такої ситуації органи місцевого самоврядування об'єктивно виступають у ролі агентів держави, реалізуючи делеговані повноваження органів виконавчої влади, або виразниками

інтересів підприємницьких структур, створюючи найсприятливіші умови для їх роботи й обґрунтовуючи свої дії необхідністю отримання податків, розвитку інфраструктури населених пунктів тощо. І зрозуміло, що захист інтересів територіальної громади здійснюється в останню чергу, а часто лише декларативно. Органам, посадовим особам місцевого самоврядування необхідна підтримка, тиск, жорсткий контроль з боку територіальної громади. Такий вплив можуть і повинні організовувати політичні партії (їх місцеві осередки), громадські організації, населення, беручи активну участь у зборах, громадських слуханнях, через місцеві ініціативи тощо.

Аби дії міської влади були зрозумілі населенню у Новій Каховці Херсонської обл., наприклад, вирішили провадити громадські слухання з життєво важливих питань. А щоб подібні зустрічі не залишалися лише розмовами, громадським слуханням надали статусу нижньої палати міського парламенту. До її складу увійшли представники всіх партій (їх у місті 25), громадських організацій, квартальних комітетів у засіданні також міг взяти участь кожен із мешканців Нової Каховки. Обговорюючи питання про тарифи на водопостачання й водовідведення, представники громади виступили проти будь-якого їх підвищення. Виявилось, що більша частина громадян не бачить нічого, окрім власного інтересу, і не переймається проблемами водоканалу. На другому засіданні після детального аналізу зупинилися на одному з варіантів підвищення тарифів, що свідчить про можливість досягнення балансу інтересів шляхом залучення громадськості до місцевих проблем господарювання [13, с. 4].

Однак такі приклади поки що рідкість. Якщо об'єктивно й неупереджено проаналізувати стан розвитку суспільства в нашій країні, то стане зрозуміло, що, незважаючи на велику кількість структур, які прийнято пов'язувати з громадянським суспільством, їх реальний вплив на розвиток політичних процесів є вкрай обмеженим. Доводиться констатувати практичну відсутність механізмів впливу громадськості на процес прийняття політичних рішень, реальних засобів контролю за діями владних структур, як це має місце у поліархіях [2, с. 33].

Народ, як суверен, визначає і змінює конституційний лад в Україні, здійснює владу через всеукраїнський і місцеві референдуми, вибори народну законодавчу ініціативу та інші форми безпосередньої демократії [7, с. 36]. У науковій літературі введено в оборот навіть нові терміни – “політична людина” – особа (індивід), яка є громадянином держави і бере участь у політичному житті суспільства. При цьому для оцінки громадянина як “політичної людини” зовсім не обов'язково, щоб він займався політичною діяльністю активно, професійно, а до-

статньо того, що він раз у декілька років брав участь у виборах і тим самим в управлінні суспільством [16, с. 46].

Конституційні норми, які закріплюють принципи народовладдя, суверенітету народу, безпосередньої демократії, права та свободи громадян є джерелом і основою громадянської активності. Виключного переліку форм реалізації громадянської активності немає й не може бути. Однак, на думку В. Долежана, такого роду діяльність не може залишатися поза межами права, а повинна регулюватися для захисту як конституційних свобод громадян, так і громадського порядку й безпеки суспільства [4, с. 86].

Згідно зі ст. 39 Конституції України громадяни мають право збиратися мирно, без зброї для зборів, мітингів, походів і демонстрацій, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування. У демократичному суспільстві вибори й референдум є основним способом виявлення поглядів громадян. Референдум – це пріоритетна форма безпосередньої демократії, зміст якої полягає у прийнятті громадянами України нормативних положень Конституції, законів та інших найважливіших рішень загальнодержавного й місцевого значення шляхом голосування [14, с. 41]. Імперативний характер рішень прийнятих громадянами, надає референдуму як способу реалізації народовладдя важливого соціально-політичного значення [6, с. 30].

Наявність обмежень проведення референдуму з деяких питань (оподаткування, бюджету й амністії) має антидемократичний характер. А обґрунтування необхідності таких норм відсутністю високої правової культури й правосвідомості громадян [6, с. 30], на наш погляд, не може бути достатнім. Нарікаючи на несвідоме ставлення громадян до сплати податків, держава не залишає їм вибору й можливості самим вирішувати, які кошти витратити на утримання органів публічної влади. Звідси й нестача у посадових осіб органів державної влади й органів місцевого самоврядування відчуття “служіння” народу, територіальній громаді, а частіше, навпаки, очікування шанобливого ставлення і сплати коштів саме в обсягах, необхідних державі.

Упевненість у глибинному прагненні суспільства до розширення демократії (влади народу) дали результати соціологічних опитувань. Населення України явну підтримку висловило, приміром, пропозиції затверджувати закони на референдумі. Бажання громадян особисто брати участь в обранні керівників обласних державних адміністрацій виражено дуже чітко: “за” – 74%. Є ціла низка причин, що пояснюють це прагнення. Ось лише три з них. По-перше, громадяни хочуть реально впливати на місцеву владу, яка до них найближча і дії якої безпосе-

редньо позначаються на умовах життя й добробуту місцевого населення. Громадяни хочуть мати право оцінювати якість роботи місцевої голів виконавчої влади, а не миритись із ситуацією, коли Президент ставить їх перед фактом призначення, часто керуючись при цьому не оцінкою професійних здібностей, громадської відповідальності або творчого потенціалу кандидата. По-друге, жителі великих міст, де обираються мери, визнали ефективним такий спосіб визначення керівництва й готові перенести цей досвід на обласний рівень („добре потрудився – переобрали, погано – зляз”). По-третє, низький показник довіри до Президента, безперечно, позначається й на довірі до його ставленників. Загальний рівень недовіри до влади в Україні примушує населення вважати, що обрана ним влада буде залежнішою від нього, особливо та, до якої можна дотягнутися, оскільки вона перебуває не в позахмарних висотах столичного „Олімпу” [3; с. 2].

Найбільшу активність проявляють різні об’єднання власників: асоціації фермерів, спілки підприємців та ін. Їх представники активно взаємодіють з постійними комісіями місцевих рад, виконавчими комітетами, відділами й управліннями. Інформування органів і посадових осіб місцевого самоврядування про конкретні інтереси й потреби населення здійснюється саме громадськими організаціями. Між тим залучення людей до реальної політики, наближення їх до процесу опрацювання відповідальних державних рішень виступає важливою передумовою утвердження в Україні повноцінного громадянського суспільства. Динаміка та стабільність у суспільстві забезпечуються можливістю публічного представництва законних потреб, включенням їх у процес ухвалення політичних рішень. У результаті користь від цього мають усі, а не лише представники окремих груп за інтересами [19, с. 3].

На думку В.М. Литвина, немає сенсу ломитися у відчинені двері, стверджуючи, що громадянська активність, глибоко структуроване громадянське суспільство – це соціальний капітал кожної держави, який і в традиційних демократіях може (іноколи навіть без видимої причин) йти на спад, як це на прикладі Америки показує Р. Путна. Неможливо, залишаючись у наукових рамках, серйозно доводити, що цей потенціал завжди й послідовно переливається в економічний, і наводити цифри приросту валового продукту. Бідність взагалі громадянському суспільству не йде на користь, не зміцнює його, але й суспільна активність сама по собі від бідності не рятує: банкрутство Аргентини, попри силу її профспілок, – лише останній приклад у цьому рядку. При такому підході довелось б шукати причин нинішнього економічного застою, рецесії на Заході у спаді тамтешнього громадянського суспільства. У контексті стратегічних політичних завдань важли

ве місце належить подальшому утвердженню і зміцненню інститутів громадянського суспільства, причому активно відповідального, яке не лише контролювало і критикувало б державу та владу, а й брало на себе реалізацію властивих йому функцій [Див.: 10, с. 2].

Чи сприяє активність громадянського суспільства виникненню соціального чи несоціального капіталу, значною мірою залежить від політичного контексту та зрілості політичних інститутів, вважає Г. Немиря. Ця теза здається особливо актуальною в умовах України. Її інтелектуальна сила дозволяє, з одного боку, не піддаватися спокусі розглядати громадянське суспільство як панацею а, з іншого – спонукає до глибшого аналізу співвідношення соціального капіталу і природи режиму, його політичних інститутів [11, с. 3]. В Україні вкорінюється стан, наявні ознаки якого характеризуються як “консервація стагнації”. На всіх рівнях життєдіяльності панують переважно егоїстичні мотивації, влада й суспільство майже повністю відокремлені одне від одного. Останнє, ж у свою чергу, є атомізованим і не в змозі організуватися до оборони національних, громадських або корпоративних інтересів. Традиційні елементи демократії при цьому не відкидаються, але існують радше як ритуал (здебільшого для зовнішнього користування) без наповнення внутрішнім змістом [1, с. 44].

Ведучи мову про негаразди на місцевому рівні, які не сприяють розвитку місцевого самоврядування серед проблем, як правило, називають: відсутність матеріально-фінансового забезпечення, незадовільну роботу органів і посадових осіб місцевого самоврядування тощо. Дуже рідко хто торкається питання відповідальності самих громадян. Адже місцеве самоврядування – це насамперед право жителів самостійно вирішувати питання місцевого значення. Складається таке враження, що мешканці того чи іншого селища або міста не пов’язують з ним своїх життєвих довгострокових планів, інакше, чому б вони, наприклад, відмовлялися платити за комунальні послуги. У багатьох містах і селищах України зношеність мереж постачання тепла, води, систем каналізації становить понад 50-80%, а подекуди й усі 100%. Населення України станом на 1 січня 2003 р. недоплатило за отримані комунальні послуги вже 7,4 млрд. грн. Ці гроші не вкладені в утримання комунальних мереж, а без них вони поступово руйнуються [12, с. 2]. Конституційне положення – „власність зобов’язує” стосується й територіальних громад, які є суб’єктами права комунальної власності, тобто на жителів сіл, селищ, міст покладається обов’язок утримувати в належному стані рухоме й нерухоме майно.

Глибина й розмах активності має прямо залежати від соціального й інституційного оточення. Різниця визначається величиною так званого суспільного капіталу, наявністю неформальних правил і норм, які полегшують колективні дії громадян, а також довгостроковими відносинами, що сприяють скоординованим діям і дозволяють людям здійснювати спільні дії для загального блага. Виховання зрілого громадянина розпочинається вже в школі: діти й підлітки вчать дискутувати, формулювати власну думку й захищати її. У 50-60-ті роки ХХ ст. в Західній Німеччині цілком усвідомлено були покликані до життя учнівські представництва й парламенти. Вони зробили свій внесок у подолання тоталітарної спадщини в Німеччині [19, с. 3].

Демократія – модель суспільного устрою, яка не знає постановки цілі, зате знає спосіб наближення до цієї неіснуючої цілі: це принцип участі всіх громадян у громадському й політичному житті, залучення їх, втягування на цю ниву [10, с. 2]. Безпосередня демократія дозволяє брати особисту участь у суспільному житті будь-якому громадянину, може бути застосована в будь-яких соціальних масштабах, охоплювати громадянську активність окремої людини, групи, трудового колективу, громадської організації, жителів будинку, вулиці, кварталу, мікрорайону, міста, села, селища, регіону й усього Українського народу.

Треба вже відійти від практики, за якою владні органи виступають організатором і натхненником усіх процесів, а суспільство відсторонене від розв'язання політичних проблем – як загальнодержавних, так і місцевих. Безглуздо бажати проявів громадської активності за допомогою імперативних приписів. Як свідчить практика країн з усталеними демократичними традиціями, саме участь громадян у діяльності інститутів місцевого самоврядування не лише забезпечує спільне вирішення найважливіших питань місцевого життя, а й сприяє формуванню їх громадянської самосвідомості та зростанню масової політичної активності, що, у свою чергу, є необхідною передумовою розвитку демократії і становлення інших інститутів громадянського суспільства.

Велике значення має особиста активність людей, яка ґрунтується на їх свідомому заінтересованому ставленні до громадських справ. Цінними виступають безпосередня участь громадськості в порушенні, розгляді й вирішенні питань місцевого значення, інші форми її волевиявлення. Часто орієнтиром щодо того чи іншого питання є позиція найбільш авторитетних громадян, експертів, інших осіб, яким довіряє населення, тому важливим складником успіху є залучення останніх і всебічне висвітлення процесу обговорення і прийняття рішень.

Простота, відсутність складних організаційних процедур, мінімум формалізації сприятимуть підвищенню громадянської активності. Тре

ба докладати максимум зусиль для формування громадської думки, використовувати різноманітні засоби, щоб переконати населення у важливості, дієвості місцевого самоврядування, від чого в цілому суспільство тільки виграє.

Незважаючи на наявність багатьох негативних моментів, ситуацію в Україні не слід драматизувати: цілком природно, що люди в складних економічних умовах віддають пріоритет задоволенню первинних (фізіологічних) потреб. Лише останні декілька років стали ледь помітними паростки громадянської активності як форми реалізації вторинних (духовних) потреб. Громадянське суспільство та його інструменти (відкритість влади, демократія, спільне прийняття рішень, громадський консенсус, злагода тощо) мусять стати тим локомотивом, який повинен виконати "чорну" роботу у впровадженні реформ і відродженні міст, селищ, сіл. І дуже важливо, щоб була ініціативною не стільки влада, скільки населення. Процес становлення й розвитку місцевого самоврядування в Україні ставить на порядок денний багато проблем, вирішення яких значною мірою визначатиме подальший стабільний розвиток не тільки окремих міст і регіонів України, а й українського суспільства в цілому.

Список літератури: 1. *Воскресенський В.О.* Багатопартійність в Україні: декорації "керованої демократії" чи інструмент самоорганізації суспільства? // Політичні партії в незалежній Україні: роль та місце у політичній трансформації суспільства: Наук. зб. / Укладач В.В.Нікітін. – Х.: ХарРІ УАДУ, 2001. – С. 43-45. 2. *Давидова І.Г., Сорока Л.С.* Основні ознаки громадянського суспільства в Харківському регіоні // Політичні партії в незалежній Україні: роль та місце у політичній трансформації суспільства: Наук. зб. / Укладач В.В.Нікітін. – Х.: ХарРІ УАДУ, 2001. – С. 32-34 3. *Денисенко М.* Людина-хазяїн чи людина хазяїна? // Дзеркало тижня: Міжнар. суп.-політ. щотижневик. – 2003. – № 26-27. – С. 2. 4. *Долезжан В.* Проблеми правового регулювання організації і проведення масових публічних акцій // Право України. – 2003.- № 7.- С. 84-89. 5. *Кириченко І.* Український соціум: еластичність свідомості і виклики часу // Дзеркало тижня: Міжнар. суп.-політ. щотижневик.-2003. – № 29. – С. 20. 6. *Книгін К.* Правове визначення референдуму як форми народодавддя (проблеми теорії і практики) // Право України. – 2001.- № 11.- С. 28-31. 7. Коментар до Конституції України / *Авер'янов В.Б., Бойко В.Ф., Борденюк В.І та ін.* – К.: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 1996. – 366с. 8. Конституційне право України: Підручник // За ред. *В.Ф.Погорілка* – К.: Наук. думка, 2002. – 724с. 9. *Литвин В.* "Ми не маємо права віддавати долю людей і країни виключно на розсуд окремих осіб..." // Вода-Жизнь: Інформ.-аналит. изд. – 2003. – № 3. – С. 3. 10. *Литвин В.* Священні корови бувають лише в Індії // Дзеркало тижня: Міжнар. суп.-політ. щотижневик.- 2002.- № 4. – С. 2. 11. *Немиря Г.* Сім міфів або спроба "коригувального пресингу"? // Дзеркало тижня: Міжнар. суп.-політ. щотижневик. – 2002.- № 3. – С. 3. 12. *Пархоменко В.* Криза відповідальності // Партнери: Муніцип. бюл.- 2003.- № 8-9.- С. 2. 13. *Пасічник О.* Двопалатний парламент. У місті!?! // Партнери: Муніцип. бюл. – 2003. – № 10. – С. 4. 14. *Погорілка В.Ф., Федоренко В.Л.* Референдум в Україні: історія та сучасність. – К.: ІДП НАН України, 2000. – 274с. 15. *Речицький В.В.* Політична активність. Конституційні аспекти. – К.: Сфера, 1999.- 496с. 16. Теорія держави і права: Навч. посіб. / За заг. ред. *С.Л. Лисенкова, В.В.Копейчикова.* – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 368с.

17. Тодик Ю.Н. Конституционное право Украины: отрасль права, наука, учебная дисциплина: Учеб. пособие. - Х.: Фоліо: Райдер, - 1998. - 292с. 18. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. - К.: ЮрІнком Інтер, 2002. - С. 536с. 19. Штюдманн Д. Громадянське суспільство в Німеччині // Дзеркало тижня: Міжнар. суп.-політ. щотижневик. - 2002. - № 5. - С. 3.

Надійшла до редакції 15.10.2003 р.

УДК 347.19

О.Р. Кібенко, канд. юрид. наук, доцент
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків.

ГЛОБАЛЬНА РЕФОРМА КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА ЄС

За останні роки корпоративне законодавство України набрало активного розвитку. Багато нових інститутів впроваджуються сьогодні у вітчизняне корпоративне право у зв'язку з необхідністю адаптації законодавства України до законодавства ЄС, процес якої розпочався в березні 1998 р. з набранням чинності Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами і Україною [10]. Незважаючи на значну кількість прийнятих нормативних документів [Див.: 4; 5; 6; 9], у вітчизняній правовій літературі проблеми, пов'язані з адаптацією корпоративного законодавства України до законодавства ЄС, на жаль, не знайшли значного відбиття. Більшість сучасних публікацій присвячена загальнотеоретичним проблемам, тоді як питання адаптації саме корпоративного законодавства України до законодавства ЄС лише частково висвітлені в роботах таких авторів як О.М. Вінник, А. Єфіменко, І.В. Спасибова, Фатеева [1; 3; 8] та ін. Отже процес адаптації фактично перебуває на початковому етапі [7].

Рішенням Міжвідомчої координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 28 вересня 2001 р., № 6 визначено перелік нормативних актів ЄС (директив та регламентів), до яких має бути адаптовано законодавство України протягом 2002 - 2004 років [5]. Але процес адаптації національного законодавства України до права Європейського Союзу, який триває зараз в Україні, вимагає врахування не тільки положень, що містяться в чинних директивах і регламентах ЄС, а й перспектив розвитку європейського корпоративного права. Розробляючи нове законодавство чи реформуючи чинне, український законодавець має визначити, які норми європейського корпоративного права є ефективними і мають бути запроваджені в чинне законодавство України, а які визнані недейовими.